

Fecr Yayınları: 131

MERYEM SÛRESİ TEFSİRİ
Metin ve Yorum İncelemesi

Bilal GÖKKİR

© FCR Yayın Reklam Bilgisayar San. ve Tic. Ltd. Şti.
(Sertifika no:13178)

Mizanpaj: CİNAS

Kapak: CİNAS

Baskı, Cilt:

KALKAN MATBAACILIK

Büyük San. 1. Cad. 99/32 İskitler

Tel: 0312.3419234-3421656 Ankara

1. Baskı: Eylül 2009

2. Baskı: Ekim 2012

ISBN: 978-605-5482-39-8

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. VE TİC. LTD. ŞTİ.

Rüzgarlı Cad. Rüzgarlı İşhanı No: 2 Kat: 5 Ulus/ANKARA

Tel: (0 312) 310 08 60 - Fax: (0 312) 311 47 89

web: www.fcr.com.tr - e-mail: fcr@fcr.com.tr

MERYEM SÛRESİ TEFSİRİ

Metin ve Yorum İncelemesi

Bilal GÖKKİR

Ankara 2012

Bilal Gökür Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi mezunu (İstanbul 1990) olup Marmara Üniversitesi, Dinler Tarihi Anabilim Dalında Yüksek Lisans yaptı. (İstanbul 1993). İngiltere’de, Manchester Üniversitesi, Ortadoğu Araştırmaları Bölümü’nde Batı İslam Araştırmaları’nda Kur’an ve Tefsir Çalışmaları üzerine ikinci Yüksek Lisansını (MA Manchester 1996) ve ardından da yine aynı alanda Doktorasını (PhD Manchester 2002) tamamladı. 2002-2011 yılları arasında Isparta S.D.Ü. İlahiyat Fakültesi’nde görev yaptı. 2008 yılında Doçent oldu. Halen İstanbul Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi Tefsir Anabilim Dalı’nda dersler vermektedir. İngilizce ve Arapça bilmektedir. Evli ve dört çocuk babasıdır.

Başlıca çalışmaları:

- *Western Attitudes to the Origin of the Qur’an-Theological and Linguistic Approaches of Twentieth Century English Speaking World from William Muir to William M. Watt* (Doktora Tezi, The University of Manchester İngiltere 2002).
- *The Qur’an: An Encyclopedia* (ed. O. Leaman, London and New York: Routledge 2006) *Aqida, Qur’an: Sources and Organizations ve Zabur* maddeleri.
- *Biographical Encyclopedia of Islamic Philosophy* (ed. O. Leaman London and New York: Thoemmes Continuum 2006) adlı ansiklopedide *Ahmad Ibn Faris, Firuzabadi ve Sirafi* maddeleri.
- "The Application of Western Comparative Religious and Linguistic Approaches to the Qur’an in Turkey", *Journal of Islam and Christian-Muslim Relations*, (14/3, 249-263, Washington - Birmingham 2003)
- "Kur'an'da Yabancı Kelimeler Meselesine Oryantalist Bir Yaklaşım-Arthur Jeffery ve Eseri The Foreign Vocabulary of the Qur'an" (*Marife* -Konya 2002).
- "Oryantalist Literatürde Kur'an'ın Kaynağı Tartışmalarının Kaynağı" (*Bilimname-Kayseri* 2004).
- "Kur'andaki Ehl-i Kitap Öteki mi?: İslam Araştırmalarında Oryantalizmin Kavramsal Etkisi"(*İslam Araştırmaları Dergisi*-İstanbul 2005)
- "Tefsir Geleneğinde Zebih Kıssası-Taberî’den İbn Kesîr’e Klasik Tefsir Kaynaklarına Dair Bir Oryantalist İddianın Değerlendirilmesi" (*EKEV-Erzurum* 2006).
- *Meryem Sûresi Tefsiri: Metin ve Yorum İncelemesi*, Fecr Yayınevi, Ankara 2009 (Birinci Baskı)

Eşim Beyhan Hanım'a
ve çocuklarım;
Yunus Fazıl, Güzide Zehra, Zeynep Hilal ve Yusuf Selim'e
sevgilerimle...

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	9
GİRİŞ.....	11

BİRİNCİ BÖLÜM

MERYEM SÛRESİ HAKKINDA.....	33
SÛRENİN ADI.....	35
MEKKÎ SÛRE OLARAK MERYEM SÛRESİ.....	36
NÜZUL SEBEBİ.....	37
SÛRELER ARASI MÜNASEBET BAKIMINDAN MERYEM SÛRESİ.....	37
TARİHSEL ve SOSYO-KÜLTÜREL BOYUTUYLA MERYEM SÛRESİ.....	38
MERYEM SÛRESİ DİL VE ÜSLUP ÖZELLİKLERİ.....	39
Surede Fasilalar.....	40
Sûrede Tekrarlar	41

İKİNCİ BÖLÜM

MERYEM SÛRESİNDE HURÛF-I MUKATTAA	49
---	----

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

MERYEM SÛRESİNDE KISSA.....	59
I. ZEKERİYA ve YAHYA KISSASI.....	68
Zekeriya'nın Duası	70
Zekeriya'nın Yaşlılığı.....	74
Zekeriya'nın Veli İstemesi.....	75
Yakup ve Yakup Ailesi.....	78
Veli, Oğul ve Miras	79
Yahya'nın Müjdelenmesi ve Zekeriya'nın Müjde Karşısındaki Tavrı.....	83
Yahya'ya Kitap ve Hikmet Verilmesi.....	89
II. MERYEM ve İSA KISSASI.....	90
Hamilelik Öncesi ve Meryem'in Melek ile Diyalogu.....	91
Meryem'in Hamileliği	95

Doğum Sırasındaki Hurma Kütüğü.....	98
Meryem'in Doğum Sancısı: İsa'nın Doğumu Bir İnsanın Doğumu.....	99
Altın Gelen Ses: Üzülme!	100
Su ve Hurma	101
Susma Orucu.....	102
Harun'un Kızkardeşi.....	103
İsa'nın Beşikte Konuşması	105
Ben Allah'ın Kuluyum.....	108
Bana Kitabı Verdi	109
İsa Hakkında Yanlış İnanışların Reddi	110
İsa Hakkında İhtilaf Eden Gruplar	110
III. İBRAHİM KISSASI.....	114
İbrahim'in Babasına Saygılı Tavrı.....	117
IV. MUSA ve HARUN KISSASI	120
V. İSMAİL KISSASI	121
VI. İDRİS KISSASI	122
VII. KISSALAR SONUÇ KISMI	124

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

MERYEM SÜRESİNDE CEDEL	129
I. SONRAKİ KÖTÜ NESİLLER	137
II. MELEĞİN SÖZLERİ	140
III. YENİDEN DİRİLİŞİN İNKÂRI	141
IV. MÜŞRİKLERİN MAKAM ve MECLİS ile ÖVÜNMESİ... ..	149
V. AHİRETTE MAL ve EVLAT İDDİASI	155
VI. ALLAH'A ORTAK TANIYANLAR	158
VII. ALLAH'A ÇOCUK İSNADI	162
VIII. KAPANIŞ ÂYETLERİ	165
BİBLİYOGRAFYA	169

ÖNSÖZ

Türkiye’de tefsir araştırmalarında müstakil sûre incelemeleri pek sık rastlamadığımız çalışma alanlarından biridir. Suat Yıldırım’ın, *Fâtiha ve En’am Sûrelerinin Tefsiri*¹; M. Zeki Duman’ın, *Fâtiha, Ahzâb, Nûr, Hucurât ve Mümtahine sûrelerini incelediği Beř Sûrenin Tefsiri*²; Muhsin Demirci’nin, *Lokman Sûresi ve Ahlakî Öğütler*³ ile Davut Aydüz’ün *Hucurat Sûresi Tefsiri*⁴ adlı çalışmaları bu alanda Türkçe’de rastladığımız başlıca eserlerdir.

Türkçe dışındaki dillerde de durum farklı değildir. Muhammed Draz’ın, Bakara sûresi örneğinde Kur’anın icazı ve üslubunu incelediği ve sûredeki bütünlüğü göstermeye çalıştığı eseri *en-Nebeü’l-Azim* ve Mahmoud Ayyoub’un Bakara ve Âl-i İmrân sûreleri incelemelerini içeren *The Qur’an and Its Interpreters*⁵ adlı kitapları, bu alanda göze çarpan birkaç eserden iki örnektir. Hâlbuki sûreler, Kur’an’ın kendi özgünlüğü içinde yer alan bölümlenmeler olmaları hasebiyle, sûre çalışmaları gösterilen bu ilgiden daha fazlasını hak etmektedirler.

Bu çalışma Tefsir Usûlü ve dil ve üslup çalışmaları hakkında temel bazı bilgilerin yer aldığı Giriş Bölümü yanısıra dört ana bölümden oluşmaktadır. Bu bölümlenme tümüyle çalışmamızın temel tezinin dayandığı sûrenin yapısal bölümlenmesine göre şekillenmiştir.

Birinci Bölümde Meryem sûresi hakkında giriş mahiyetinde bilgiler sunulacaktır.

İkinci Bölüm’de sûrenin ilk âyeti olan Hurûf-ı mukattaa, hakkında tefsir ve usûl kaynakları çerçevesinde tartışmalar ortaya konulmaktadır.

Üçüncü Bölüm’de Zekeriya, Meryem, İbrahim, Musa, İsmail ve İdris kıssalarını içeren toplam altı kıssa incelenmektedir. Kıssalar

¹ İzmir 1993.

² Ankara 1999.

³ İstanbul 2001.

⁴ İstanbul 2006.

⁵ New York 1984 ve 1992.

bölümündeki âyetlerin yorumlanmasında, klasik tefsir kaynaklarına ve bu kaynaklarda yer alan rivâyetlere müracaat edilmektedir. Bu noktada eldeki Yahudi-Hıristiyan kutsal metinlerine müracaat ile yer yer karşılaştırmalar yapılmaktadır.

Sûrenin yer verdiği cedel konusunun incelendiği Dördüncü Bölüm'de öncelikli olarak cedelin ne olduğu konusunda kısa bir girişten sonra, sûre genelinde verilen temel mesajın daha belirgin şekilde ortaya çıkarttığını düşündüğümüz detaylı yapısal bir tahlilimizi ortaya koymaya çalıştık.

Sûre üzerinde yaptığımız dil ve yorum incelememizde klasik tefsirlerin yanı sıra modern kaynaklar da önemli bir yer tutmaktadır. Dolayısıyla klasik tefsirlerde yer alan dil tahlillerinin yanı sıra günümüzde yapılan tahliller ışığında dil ve üslûp analizi yapılmaya çalışılmaktadır. İncelememizde kendi düşünce ve yorumlarımızı da ortaya koyarak, sûreye özellikle üslup açısından farklı yaklaşım ve yorumlar getirmeye çalıştık.

Bu tür çalışmalarda en önemli aşamalardan birisi kuşkusuz kaynaklara ulaşabilmek sorunudur. Bu sorunun aşılmasında kütüphane imkânlarından yararlandığım TC. Diyanet Vakfı İslam Araştırmaları Merkezi (İSAM) yetkililerine ve çalışanlarına teşekkür ederim. Bu çalışmanın ilk notlarını gerek İlahiyat fakültesinde verdiğim tefsir derslerimde öğrencilerimle, gerekse dost meclislerinde dostlarımla paylaştım ve tartışmaya açtım. Bu paylaşımların ve tartışmaların düşüncelerimin sağlamasını yapmamda ve dolayısıyla eldeki bu çalışmanın gelişmesinde önemli katkıları olduğunu şükranla belirtmem gerekir. Eseri okuyarak değerli katkılarını esirgemeyen Suat Yıldırım, Necdet Yılmaz, Necmettin Gökkır, Ömer Kara ve Muhammed Abay Beyefendilere teşekkürü borç bilirim. Eşim Beyhan, oğlum Yunus Fazıl, kızlarım Güzide Zehra, Zeynep Hilal ve Yusuf Selim çalışmamın gizli kahramanları olarak, gösterdikleri feragat ve fedakârlık ile her zaman yanımda oldular. Sabır ve destekleri için teşekkürü fazlasıyla hak etmektedirler.

Gayret bizden, tevfik Allah'tandır.

Bilal GÖKKİR